

Cultureel Kompas voor het Noorden

FRYSLÂN

Stad Leeuwarden

GRONINGEN

Stad Groningen

DRENTHE

De culturele ambities
van het Noorden 2001-2004

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
telefoon bibliotheek 020-624 37 39
fax 020 - 638 52 39
e-mail e.boekman@inter.nl.net

De uitleentermijn bedraagt 4 weken. Verlenging met 4 weken is mogelijk, tenzij de publikatie inmiddels is gereserveerd.

De uitleentermijn is verstreken op:

--	--	--

Cultureel Kompas voor het Noorden

De culturele ambities van het Noorden 2001-2004

Boekmanstichting · Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

1

Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe en de steden Leeuwarden en Groningen
Vastgesteld door de betrokken colleges van GS en B&W in maart 1999.

De illustratie op het omslag van dit Cultureel Kompas geeft een beeld van de cultuur van het Noorden. Van links naar rechts: de verbondenheid met de natuur, de stad als cultureel podium (afgebeeld is de nieuwe Stadsschouwbrug De Harmonie in Leeuwarden), de verbondenheid tussen stad en platteland (afgebeeld is de Stadsmarkering van Tom Puckey in Groningen) en de verbondenheid aan de (pre-)historie.

<i>Voorwoord</i>	5
Marga Kool	
<i>Inleiding</i>	7
1. Jongeren en cultuur	9
- Cultuureducatie	
- Jeugdtheater	
- Theater- en muziekbeoefening	
2. Ontsluiting cultureel erfgoed	11
- Archieven en bibliotheken	
- Musea	
- Archeologie	
- Regionale Media	
- Talen	
3. Openbare ruimte	15
- Beeldende kunst en vormgeving	
- Monumentenzorg	
4. Ontwikkeling noordelijke festivalstructuur	17
5. Cultureel ondernemerschap	19
6. Bestaande culturele infrastructuur	21
7. Samenvatting	24
Culturele ambities op een rij	

NOORD-NEDERLAND KIEST POSITIE is het uitgangspunt geweest van deze nota, die de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe en de steden Leeuwarden en Groningen in nauw overleg met elkaar hebben opgesteld. Zij hebben hierin aangegeven op welke wijze naar hun mening de noordelijke culturele infrastructuur in het volgende millennium verder versterkt zou kunnen worden. Onze culturele ambities, die wij hebben uitgewerkt ten behoeve van het cultuurconvenant dat het Noorden voor de jaren 2001-2004 met het rijk wil sluiten, is dan ook **Cultureel Kompas voor het Noorden** genoemd.

Deze nota is in feite een nadere uitwerking van de ontwikkelingsvisie die de drie noordelijke provincies vorig jaar hebben opgesteld voor de periode 2000-2010. Deze visie staat verwoord in een publicatie, die de titel 'Kompas voor de toekomst' heeft meegekregen en zij is gemaakt na het verschijnen in 1997 van het rapport van de commissie Langman. In dit rapport werd benadrukt dat het Noorden extra rijksondersteuning verdient om zich verder op eigen kracht te kunnen ontwikkelen. Kompas voor de toekomst is een integraal plan. Hierin is onder meer aangegeven dat het Noorden veel waarde hecht aan leefbaarheid. Daarvoor is een goede culturele infrastructuur van essentieel belang.

Wij zijn er trots op dat de onderlinge band tussen de noordelijke overheden zo sterk is, dat wij met deze notitie gezamenlijk onze visie op de gewenste toekomstige ontwikkelingen op het gebied van kunst en cultuur aan de Staatssecretaris voor cultuur kunnen aanbieden. Wij rekenen erop dat het rijk het Noorden in belangrijke mate tegemoet zal komen, zodat wij onze ambities ook waar kunnen maken.

Namens de vijf noordelijke cultuurconvenantpartners,

Marga Kool

Gedeputeerde voor cultuur van de provincie Drenthe.

De provincies Fryslân, Groningen en Drenthe, die samen het Noorden van Nederland vormen, hebben elk een eigen karakter. (Streek)taal, landgebruik en architectuur verschillen. Naast die onderlinge verscheidenheid hebben we een aantal kenmerken gemeen. Het authentieke plattelandskarakter van het Noorden is een schaars goed in Nederland in het volgende millennium. Het Noorden is een ruim, dunbevolkt gebied met bijbehorende culturele kenmerken: een groter accent op lezen en op amateurkunst en een sterke gebondenheid aan de historie, die onder meer nog tastbaar aanwezig is in de vorm van (archeologische) monumenten. Het gebied wordt gekenmerkt door een veelheid aan kleinschalige activiteiten. De steden hebben een belangrijke centrumfunctie en richten zich met festivals en manifestaties ook op grotere publieksgroepen.

Voor het cultuurbeleid in het Noorden heeft het specifieke karakter van het gebied gevolgen. In een dunbevolkt gebied waar relatief weinig grote bedrijven gevestigd zijn, heeft de overheid namelijk een grotere verantwoordelijkheid dan in gebieden waar zij ontwikkelingen eenvoudiger aan burgers en bedrijfsleven kan overlaten. Vaak nemen de overheden in het Noorden initiatieven die in andere landsdelen niet door overheden worden genomen. Juist omdat wij ons nadrukkelijk in het cultureel maatschappelijk verkeer manifesteren, is het van belang doelstellingen helder te formuleren. In dit Culturele Kompas voor het Noorden leggen de vijf noordelijke convenantpartners hun ambities voor de noordelijke cultuur neer. Vanwege de statische klank is bewust niet gekozen voor de term cultuurprofiel. Wij willen een beeld oproepen dat, uitgaande van wat er is, lijnen uitzet naar de toekomst. Vandaar deze meer dynamische benaming.

De vorige nota waarmee het Noorden zich op cultuurgebied presenteerde was 'In hreder verband', in 1996 uitgebracht door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Daarin werd een overzicht gegeven van de inspanningen van de afzonderlijke noordelijke overheden. In de daarop volgende periode hebben wij als noordelijke partners, de gemeenten Groningen en Leeuwarden en de drie noordelijke provincies, op specifieke punten samengewerkt en de voordelen hiervan ervaren. In deze nota willen wij daarom een stap verder gaan en een aantal gezamenlijke ambities voor de cultuur in het Noorden formuleren. Samen streven wij naar een bloeiend cultureel leven in dit gebied waarbij het plattelandskarakter als ijkpunt voor de noordelijke eigenheid voorop staat.

Uitgangspunten

In het Noorden wordt samengewerkt waar meerwaarde te verwachten valt. In de huidige cultuurnotaperiode is dat vooral het geval op de gebieden archeologie, cultuureducatie, podiumkunsten en musea. Hoe verschillend de provincies en gemeenten hun eigen culturele basis ook geregeld hebben, er is een groot aantal voorzieningen en activiteiten te noemen met een noordelijke reikwijdte en een bovenregionaal belang. Centraal staat dat wij streven naar behoud en versterking van de culturele noordelijke infrastructuur. De noordelijke bevolking moet in staat worden gesteld om maximaal deel te kunnen nemen aan het culturele leven in de stad én op het platteland. Het Noorden wil ook op cultureel niveau en met behoud van eigen identiteit, een grotere aantrekkingskracht ontwikkelen voor bezoekers van buiten het gebied.

Ambities

Voorop staat dat wij de subsidierelatie van het rijk met de noordelijke gezelschappen en instellingen graag gecontinueerd zien. Wij vinden dit Cultureel Kompas echter niet de plek om vooruit te lopen op de beleidsplannen die de diverse instellingen zelf zullen indienen. Het accent ligt op zaken die qua aard en omvang een noordelijke benadering vragen. Uit gesprekken daarover zijn gezamenlijke ambities geformuleerd voor de periode 2001-2004, die wij als richtlijn zien in de besprekingen met het rijk. Wij realiseren ons dat extra ambities geld kosten. Op een later punt in het onderhandelingstraject zal de concrete financiële vertaling plaatsvinden.

De volgende ambities komen in deze nota achtereenvolgens aan bod:

Allereerst willen wij ons in de voorwaardenscheppende sfeer inzetten om jongeren te inspireren tot deelname aan of consumptie van cultuur. Wij achten het een medeverantwoordelijkheid van de overheid om jongeren bekend te maken met hun culturele omgeving en om jongeren in staat te stellen zelf initiatieven op cultureel gebied te ontplooiën.

In de tweede plaats willen wij de toegankelijkheid en het gebruik van ons cultureel erfgoed versterken. Wij denken hierbij niet alleen aan archeologie en historische monumenten, maar zeker ook aan (streek)archieven, bibliotheken, museumcollecties en het Fries en het Nedersaksisch. Instrumenten als digitalisering en media zullen hiervoor ten volle moeten worden benut. Daarnaast willen wij gebruik maken van de mogelijkheden die de regionale televisie biedt, bijvoorbeeld in de vorm van het ontwikkelen van regionale dramaserieën.

Voorts willen wij het klimaat voor de beeldende kunst en vormgeving in het Noorden versterken. Behoud van het kunstvakonderwijs, intensivering van het opdrachtenbeleid en beeldende kunst en vormgeving in de openbare ruimte zijn daarbij speerpunten. Bij de aandacht voor de openbare ruimte neemt ook de monumentenzorg een belangrijke plaats in.

Vervolgens achten wij de versterking van de noordelijke festivalstructuur en de stimulering van het cultureel ondernemerschap van groot belang. Hierbij denken wij onder meer aan de ontwikkeling van het cultuurtoeristische aanbod, de professionalisering van bestaande culturele organisaties, de optimalisering van de museale infrastructuur, meer aandacht voor het archeologische erfgoed en de versterking van de formule van erfgoedlogies.

Tenslotte geven wij een overzicht van de bestaande culturele infrastructuur waar we als noordelijke partners samen met het rijk verantwoordelijk voor zijn, en onze visie op de continuering daarvan.

Afgesloten wordt met een samenvatting van de culturele ambities van het Noorden.

Jongeren bekend maken met hun culturele omgeving, zowel in actieve als in passieve zin, is naar onze mening de medeverantwoordelijkheid van de overheid. Deze taakstelling heeft in de afgelopen jaren al invulling gekregen in het Noorden, maar het beleid is zeker niet op een eindpunt. Dit komt mede doordat de manier waarop jongeren worden betrokken bij cultuur steeds moet worden aangepast bij de ontwikkelingen en veranderde technische mogelijkheden. Vooral op dit terrein liggen de ideeën niet vast. Het ingezette beleid ten aanzien van cultuureducatie in het Noorden willen wij graag uitbouwen. Daarnaast willen wij op het terrein van de actieve beoefening van muziek en theater het netwerk voor jongeren versterken.

1.1 *Cultuureducatie*

In het kader van de nota Cultuur en School hebben de noordelijke overheden geïnvesteerd in het opzetten van overlegstructuren om het cultuureducatiebeleid extra te stimuleren. Bij de start is ervoor gekozen de financiering vooral te richten op concrete projecten. In de afgelopen jaren zijn daarom veel projecten binnen het onderwijs, in samenwerking met culturele instellingen, van de grond gekomen. Voorbeelden hiervan zijn 'Nee! Tegen geweld' van theatergroep Tryater, 'Helden en Monsters' van stichting Keunstwurk, galerieworkshops van Kunststichting De Permanente en de Stichting 12/22 en 'Paars, paars en nog eens paars' van K&C Drenthe. De overheden hebben afzonderlijk projecten voor culturele minderheden, ook bij cultuureducatie komt meer aandacht voor jongeren uit deze groepen. Naast de concrete projecten krijgt ook het vak CKV op scholen in het Noorden zijn invulling.

Wij zijn op zich tevreden met de vorderingen op het gebied van cultuureducatie. Onze eerste ambitie is dan ook het cultuureducatiebeleid voor een volgende periode te continueren. Wel zijn wij van mening dat er meer nadruk moet komen te liggen op de verankering van de educatie in het onderwijs - vooral in de steden al het geval - en dat de besluitvormingsstructuur minder bureaucratisch moet worden. Gezien de opgedane ervaringen is het wenselijk dat de vraag van scholen veel nadrukkelijker in beeld komt. Hierin spelen de steunfunctie-instellingen of soortgelijke netwerken een rol. In zowel landelijk als noordelijk verband zijn we met elkaar in gesprek over een meer wenselijke structuur en werkwijze. We zullen hierover binnenkort afspraken maken.

In de noordelijke musea, archieven en bibliotheken ligt een schat aan historisch materiaal. Wij willen proberen jongeren attent te maken op dit materiaal, zodat zij er meer gebruik van gaan maken binnen de school of in buitenschools verband. Het materiaal moet daartoe op een spannende en eigentijdse manier worden aangeboden. Digitale presentaties, onder andere op Internet, zijn hiervoor bij uitstek geschikt. Als noordelijke overheden willen wij ons maximaal inspannen om het historische materiaal digitaal te ontsluiten. In het volgende hoofdstuk over cultureel erfgoed wordt deze ambitie nader uitgewerkt.

1.2 *Jeugdtheater*

Het jeugdtheater bevindt zich in het Noorden in een bijzondere situatie. De twee grote steden hebben twee succesvolle jeugdtheatergezelschappen: Theater De Citadel en Tryater Jeugd. Zij kunnen echter de brede belangstelling van scholen, wijkgebouwen en reguliere theaters en de behoefte om jeugdtheater educatief in te zetten slechts beperkt honoreren. Deze leemte wordt enigszins opgevuld door de producties van de Vooropleiding Theater in Groningen en van het Jongerenproductiehuis 'n Meeuw in Leeuwarden. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren bijzondere nieuwe initiatieven ontstaan die lokaal en provinciaal worden ondersteund. Er

blijft echter onvoldoende aanbod van goede kwaliteit in het Noorden waardoor voorstellingen moeten worden ingekocht in de rest van Nederland en dan met name uit de Randstad. De extra reistijd en -kosten maken dit aanbod duur en onrendabel. Deze situatie in het jeugdtheater maakt dat wij het noordelijk jeugdtheateraanbod willen vergroten.

De noordelijke overheden pleiten voor een verhoging van de rijkssubsidie voor de twee professionele jeugdtheatergezelschappen Theater De Citadel en Tryater Jeugd. Hiermee kan het productieniveau verder ontwikkeld worden en kunnen deze gezelschappen de voorstellingen die zij spelen ondersteunen met een educatief aanbod. Daarenboven achten wij het wenselijk dat de rijksoverheid de noordelijke steun aan deze twee gezelschappen overneemt. Hiermee komen middelen vrij om jeugdtheaterproducties op regionaal niveau te ondersteunen.

Ook willen wij onderzoeken hoe wij de distributie van veelbelovende (jeugdtheater)voorstellingen in het Noorden kunnen bevorderen. Naast het versterken van de productie van voorstellingen in het Noorden, hechten wij namelijk aan een betere spreiding van deze voorstellingen over de regio. Daardoor kan het rendement van de producties toenemen en is voor talenten een breder speelgebied ontsloten.

1.3 Theater- en muziekbeoefening

Voor de actieve beoefening van podiumkunst door jongeren bestaat een uitgebreide structuur. De actieve beoefening van theater is in het Noorden ondergebracht bij de drie provinciale jeugdtheaterscholen in Emmen, Groningen en Leeuwarden. Voortgekomen uit de Jeugdtheaterschool Leeuwarden is het Jongerenproductiehuis 'n Meeuw, dat theatertrainingen aanbiedt en zich vooral richt op het maken van eigen producties, waarmee in het Noorden en daarbuiten op tournee wordt gegaan. Verder kunnen jongeren die zich op een meer professionele manier willen richten op het theatervak terecht bij de Vooropleiding Theater in de stad Groningen. De kroon op een dergelijke structuur, een theateropleiding op HBO-niveau, ontbreekt in het Noorden. De Vooropleiding heeft derhalve een belangrijke functie als kweekvijver en opstap naar opleidingen elders in het land.

De Vooropleiding Theater en 'n Meeuw zijn dan ook van vitaal belang voor het Noorden. Wij gaan ervan uit dat de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid voor de Vooropleiding Theater wil continueren en dragen 'n Meeuw voor rijksondersteuning voor. De regionale overheden zullen zich inspannen om de jeugdtheaterscholen en andere jeugdtheaterinitiatieven op het gebied van de actieve beoefening te bevorderen. Dergelijke initiatieven bestaan op dit moment op provinciaal niveau. Wij willen deze initiatieven naar de rest van het Noorden uitbreiden.

De muziekbeoefening is populair bij jongeren. Dit komt in het Noorden tot uiting in de aanwezigheid van talrijke jeugdorkesten, koren en ensembles. Daaronder zijn ook regionale orkesten, zoals het Drents Jeugd Orkest, het Jeugd Symfonie Orkest Drenthe, vier Friese jeugdorkesten en een Fries jeugdkoor, die worden ondersteund door de provincies. Binnen dit aanbod is langzamerhand een informele doorgroeistructuur aan het ontstaan, waardoor jongeren in iedere fase van hun muzikale ontwikkeling een geschikt orkest kunnen vinden. Wij signaleren dat het Haydn Jeugd Strijkorkest in Groningen in deze structuur een belangrijke plaats inneemt. Het orkest heeft zich ontwikkeld tot een alom gerespecteerd instituut, dat voor de talentvolste jonge musici een voorportaal is voor een latere beroepsopleiding. Voor de culturele infrastructuur zijn de verschillende jeugdorkesten van belang die doorgroeimogelijkheden bieden aan talentvolle jeugd. De financiering van jeugdorkesten is een zaak die ons bezighoudt en waarover we graag in gesprek willen treden met het rijk.

De cultuurhistorie van het Noorden ligt besloten in de vele historische gebouwen en de archeologische monumenten, de materialen en collecties die ons gebied rijk is. Bovendien bevatten de regionale musea een schat aan informatie. De maatschappelijke betekenis van cultuurhistorische informatie is groot. Voor het behouden en benutten van cultuurhistorische kwaliteit zijn voor ons maatgevend; **Identiteit**; het gevoel van eigenheid van bewoners van een dorp, stad of streek. **Informatie**; basismateriaal voor onderzoek en educatie. **Inspiratie**; voor ontwerpers, schrijvers en beeldend kunstenaars en **Inkomen**. Wij willen ons inspannen voor zowel het behoud als de ontsluiting van cultuurhistorisch materiaal.

Het gebruik van onze (streek)talen maakt het Noorden voor haar eigen bewoners en bezoekers van buiten het gebied herkenbaar. De informatievoorziening over lokale activiteiten en historie door de regionale media, wel of niet in de streektaal, sterkt de beleving van de eigenheid van het gebied.

2.1 Archieven en bibliotheken

Het voorzieningenniveau van archieven en bibliotheken in Noord-Nederland is goed. Het archiefwezen heeft echter ondersteuning bij het beheer van collecties en het ontsluiten ervan. De hoeveelheid waardevol erfgoed is immens, maar wordt slechts beperkt gebruikt. Er is weliswaar voldoende deskundigheid aanwezig, maar de formatie en de technische mogelijkheden volstaan niet om het gebruik door derden voluit uit te breiden.

In het relatief dunbevolkte Noorden spelen de openbare bibliotheken een cruciale rol als informatiebron en cultuurspreider. Ook het medium Internet kan in de ontsluiting van het cultureel erfgoed voor het publiek (jeugd en volwassenen) in Noord-Nederland in en buiten de openbare bibliotheken een essentiële rol spelen. Juist in een gebied waar de grote geografische afstand tussen voorzieningen en het publiek een belemmering kan vormen, biedt de virtuele bibliotheek een belangrijke aanvulling op het voorzieningenpakket. Onze bibliotheken streven gezamenlijk al naar het toegankelijk maken van hun collecties via Internet. Uitgaande van deze unieke situatie willen wij Noord-Nederland voor de periode van 2001 tot 2004 zien als proeftuin voor de digitale ontsluiting van het cultureel erfgoed en de samenwerking tussen archieven, bibliotheken en musea.

Wij hebben een aantal ideeën ontwikkeld waarvoor we participatie door het ministerie van OC&W vragen. Deze plannen betekenen een inhaalslag in het ontsluiten van het cultureel erfgoed, die ons inziens boven de verantwoordelijkheid van het Noorden uitstijgt. Bovendien leveren deze plannen modellen op voor de vernieuwde rol van de rijksarchieven, een innovatieve ontsluiting van cultureel erfgoed en meer samenwerking tussen archieven (gemeente- en rijksarchieven), bibliotheken en andere cultuurhistorische instellingen zoals musea. Deze modellen kunnen ook elders in het land gebruikt worden. Concreet zal de proeftuin gestalte krijgen in pilots. Ter illustratie noemen wij drie voorbeelden.

- I. Audiovisuele collecties: samenwerking beleid en ontsluiting collecties Noord-Nederland
- II. Plaatje Noord-Nederland: catalogus cultuurhistorisch beeldmateriaal
- III. Kennis op het net: cultuurhistorische website voor het onderwijs

Zie volgende pagina voor de omschrijving van deze drie voorbeelden.

I. Audiovisuele collecties:

samenwerking beleid en ontsluiting collecties Noord-Nederland

Er bestaan interessante audiovisuele collecties in het Noorden. Onder meer de regionale omroepen hebben inmiddels een archief van tientallen jaren. De omroepen putten steeds meer uit dit materiaal en vergroten daarmee de bekendheid waardoor particulieren weer meer materiaal afstaan. Dit deels recente, deels oudere en onvervangbare materiaal is voor de culturele eigenheid van het Noorden van grote betekenis, doch gaat in kwaliteit snel achteruit. Niet alleen de grote hoeveelheid materiaal is een probleem, maar ook de kostbaarheid van het conserveren ervan en het overbrengen op moderne dragers. Hierover moeten op landelijk niveau afspraken gemaakt worden waarbij voorop staat dat de huidige archieven kansen krijgen tot verdere professionalisering. Zo wordt voorkomen dat voor het Noorden interessant materiaal alleen in landelijke archieven of helemaal niet aanwezig is.

II. Plaatje Noord-Nederland:

catalogus cultuurhistorisch beeldmateriaal

Zowel archieven als bibliotheken constateren een grote vraag van het publiek naar historische afbeeldingen. Historisch beeldmateriaal is ook een manier om bij alle bevolkingsgroepen belangstelling en begrip voor eigen en andermans verleden te kweken en inzicht in het heden te bieden. Het beeldmateriaal is echter in veel gevallen fragmentarisch en onoverzichtelijk gecatalogiseerd en daardoor minder goed toegankelijk. Een noordelijke werkgroep van bibliotheken en archieven moet in samenspraak met musea een uniform systeem ontwikkelen om het beeldmateriaal te catalogiseren en te scannen, zodat het voor iedereen raadpleegbaar wordt. Deze cultuurhistorische catalogus kan gekoppeld worden aan de bestaande bibliotheekcatalogi op Internet, eventueel ook die van de Koninklijke Bibliotheek, en aan de internetvoorzieningen van archiefdiensten. Wij vragen van het ministerie van OC&W het hiervoor noodzakelijke onderzoek te financieren. Deze inzet van het ministerie zou een extra stimulans zijn voor alle partijen om aan het project bij te dragen.

III. Kennis op het net:

cultuurhistorische website voor het onderwijs

Het te ontwikkelen 'kennisnet' is vooral een infrastructuur. Wij zien daarbij de mogelijkheid om ook een specifiek aanbod te creëren ten behoeve van het onderwijs door middel van een website met cultuurhistorische informatie. In overleg met deskundigen op het gebied van erfgoededucatie kan reeds beschikbaar materiaal toegankelijk worden gemaakt en centraal worden aangeboden via een plek op het kennisnet. Dit dient aan te sluiten bij het studiehuisconcept en de rol die de bibliotheken, archieven en musea hierin spelen. Deze website dient ook een onderdeel 'Nieuwkomers in Noord-Nederland' te bevatten, waarop historische informatie is te vinden over enkele eeuwen Noord-Nederland als immigratiegebied. Deze migratiegeschiedenis geeft aan dat de komst van vreemdelingen niet iets van recente aard is dat voornamelijk in de Randstad speelt. Het project 'Nieuwkomers in Friesland' kan hierbij als voorbeeld dienen.

2.2 Musea

In het Noorden bestaat een uitgebreide museumstructuur waarin zowel het cultureel erfgoed als uitingen van de hedendaagse cultuur worden bewaard en tentoongesteld. De top laag van deze structuur wordt gevormd door de grote musea: het Drents Museum, het Fries Museum met het Keramiëkmuseum het Princessehof en het Groninger Museum. Daarnaast functioneren vele kleinere musea verspreid over het hele gebied. Sommige herbergen unieke en vaak persoonlijke collecties, andere herbergen meer algemene collecties van cultuurhistorische aard. Inmiddels heeft de samenwerking tussen de noordelijke federaties voor musea al tot drie aansprekende projecten geleid: de uitgifte van een jaarlijks museummagazine waarin alle noordelijke musea zijn opgenomen, een schoolmuseumproject in het kader van cultuureducatie en de ontwikkeling van een website voor de noordelijke musea. Deze projecten worden gefinancierd door de lokale overheden, de musea zelf, het ISP en enkele sponsors en adverteerders. De publieke bereikbaarheid van de collecties in musea zou verbeterd kunnen worden door bijvoorbeeld aansluiting te zoeken bij het kennisnet.

Voorts is het voor het Noorden noodzakelijk om een kwaliteitsverbetering in de musea door te voeren. De collecties dienen beter beschreven te worden, zodat meer zicht op de status van de diverse collecties ontstaat. Op basis daarvan kunnen keuzes worden gemaakt over wel of niet bewaren. Ook is er bij musea meer aandacht nodig voor het ontwikkelen van eigen beleid en de rol van publiciteit en marketing daarin. Het Museumregister dat nu landelijk is ingezet door de Nederlandse Museumvereniging en het Landelijk Contact van Museumconsulenten kan hierin een belangrijke rol spelen. Voordeel van deze landelijke aanpak is dat het systematisch, volgens vooraf vastgestelde regels en professioneel ondersteund plaatsvindt. Vele noordelijke musea zijn op dit moment op een punt aangeland dat de stap naar een meer professionele aanpak gemaakt kan worden. Kwaliteitsbevordering van deze regionale musea is dus gewenst. De noordelijke overheden spannen zich in om het registratieproject in de komende jaren ter hand te nemen.

Wij vermoeden dat ca. 60% van de noordelijke musea nog niet volledig aan alle basiseisen die het museumregister stelt, kan voldoen. Dat betekent dat zij het predikaat 'voorlopig geregistreerd' krijgen en afgesproken moet worden hoe zij binnen drie jaar wel aan de eisen kunnen voldoen. Bij het opzetten van een accurate collectiebeschrijving, het opstellen van beleidsplannen en marketingstrategieën worden zij ondersteund door de provinciale museumconsulenten. In het Noorden is er per provincie echter slechts één consulent. Hierdoor is er te weinig mankracht om de extra hulp in het kader van het register te kunnen bieden. Daarom dient voor het Noorden een tijdelijk deskundigenteam geformeerd te worden dat deze specialistische ondersteuning biedt op het moment dat de eerste fase van de museumregistratie is afgerond. Wij vragen het rijk hiervoor een bijdrage in de volgende kunstenplanperiode.

2.3 Archeologie

In 1997 is in Nuis, gemeente Marum, een noordelijk archeologisch depot tot stand gekomen waarin het merendeel van het archeologische materiaal dat in het Noorden voorhanden is, wordt opgeslagen. Dit depot zal ook een functie krijgen als noordelijk informatiecentrum archeologie. Tevens is een noordelijk archeologisch platform in het leven geroepen, waarin archeologen uit het Noorden gezamenlijk overleggen over de ontwikkelingen op dit terrein.

De hunebedden vormen samen met de essen, terpen en wierden de unieke archeologische getuigenissen van het verleden in Nederland. De provincie Drenthe met haar uitgebreide rijwielpadennet kan als de archeologische schatkamer van Nederland beschouwd worden. Het is onze ambitie om deze archeologische rijkdom in te zetten ten behoeve van cultuureducatie en cultuurtoerisme. Daartoe zal in Borger het Nationaal Informatiecentrum voor Hunebedden worden uitgebreid, terwijl informatiecentra voor essen (in Orvelte) en voor terpen en wierden (in het Lauwersland) worden voorbereid.

2.4 Regionale Media

De regionale media bevorderen de eigenheid van de regio's door het bieden van informatie over historie en activiteiten van het eigen gebied, deels ook in de eigen taal. Wij willen dat de regionale media een actievere rol gaan spelen bij het in beeld brengen en stimuleren van culturele activiteiten, bijvoorbeeld via een opdrachtenbeleid, waardoor de werving van bezoekers in de eigen regio wordt verbeterd. Ook verwachten wij veel van het onderling uitwisselen van informatie over culturele activiteiten door de regionale omroepen zelf. Wij bepleiten bij de rijksoverheid de mogelijkheden die de regionale televisie biedt ook te gebruiken voor het ontwikkelen van culturele programma's, zoals regionale dramaseries.

2.5 Talen

Een belangrijke bijdrage aan de culturele eigenheid van het Noorden leveren de (streek)talen. Het Fries en het Nedersaksisch winnen aan waarde en belang voor de regionale cultuur. De eigenheid van het Noorden wordt niet alleen gevormd door het gebruik van de talen, maar ook wordt het karakter van de regio's juist daarin herkend door toeristen. Het Fries is onze tweede rijkstaal. De aandacht voor de Nedersaksische streektalen wordt door de vijf noordelijke overheden gemeenschappelijk gedragen. Waar mogelijk willen wij dat het Fries en het Nedersaksisch in literatuurfestivals worden opgenomen.

Wij zijn van mening dat de mate waarin alle betrokken overheden het Nedersaksisch nu reeds stimuleren, ons streven rechtvaardigt om deze in Europees verband na de erkenning onder hoofdstuk II van het Europees Handvest voor Minderheidstalen, ook onder hoofdstuk III als streektaal erkend te krijgen. Wij verwachten dat de rijksoverheid al het mogelijke zal doen om deze erkenning te bevorderen.

3.1 Beeldende kunst en vormgeving

In het Noorden wonen en werken ongeveer 1300 beeldend kunstenaars, er is een vijftiental kunstuitlenen en er zijn diverse galerieën gespecialiseerd in hedendaagse kunst. In iedere provincie is een centrum voor beeldende kunst actief. Zowel het Groninger Museum als het Fries en het Drents Museum besteden aandacht aan moderne beeldende kunst. Een grotere bloei van het beeldende kunstleven wordt echter belemmerd door een aantal feitelijke zaken. Allereerst is er in het Noorden slechts sprake van een kleine koopkrachtige bezoekersgroep. Reden waarom de noordelijke overheden lang hebben vastgehouden aan een eigen noordelijke aankoopkortingsregeling om de vraag zo veel mogelijk te stimuleren. Bovendien veroorzaakt de landelijke toedelingssystematiek van de rijksbijdrage beeldende kunst en vormgeving - op basis van inwonertal - voor een erg bescheiden budget. Uit de praktijk blijkt ook dat kwalitatief goede noordelijke activiteiten waarvoor een beroep wordt gedaan op landelijk gevestigde fondsen - door onze excentrische ligging t.o.v. de randstad - vaak struikelen op het criterium 'landelijke uitstraling'.

De noordelijke overheden proberen een goed niveau van basisvoorzieningen overeind te houden om faciliteiten te bieden aan de relatief grote groep kunstenaars en het aanwezige geïnteresseerde publiek. Veel waarde wordt gehecht aan de aanwezigheid van een professionele kunstvakopleiding en de daarbij behorende tweede faseopleiding schilderkunst en de opleiding op het terrein van nieuwe media. Het is echter realiteit dat ondanks alle scholings-, atelier- en expositiemogelijkheden te veel talentvolle jonge kunstenaars uit het Noorden vertrekken om elders een beter werkklimaat te zoeken.

Compensatie zou kunnen worden geboden door rijkssteun voor het Noorden gericht op intensivering van het opdrachtenbeleid, waarbij inrichting van de openbare ruimte centraal staat. Bij alle noordelijke overheden wordt het opdrachtenbeleid gezien als een belangrijke taak. Vanuit de ervaringen die in de afgelopen jaren zijn opgedaan bestaat er overeenstemming over de waarde van kunst- en vormgevingsopdrachten. Ten eerste biedt het kunstenaars de mogelijkheid hun kunst meer permanent aan het publiek te tonen en daarmee een inkomen te verwerven. Daarnaast wordt erkend dat het inschakelen van professionele creativiteit op velerlei gebied meerwaarde heeft. Niet alleen in de traditionele opdrachtsituaties, maar ook in de weg- en waterbouw, bij stads- en dorpsvernieuwing en bij de landinrichting is het zinvol om kunstenaars en ontwerpers in te zetten. Het gaat hierbij vaak om projecten die beeldbepalend zijn voor een stad of streek en daardoor van bovenlokaal belang zijn. Een goed voorbeeld hiervan is het inschakelen van landschapsarchitecten en bouwkundig ontwerpers bij de herinrichting van de vaarroute Lemmer-Delfzijl.

Van belang is de landelijke discussie over beeldende kunst in de openbare ruimte. De plaatsing van het Praktijkbureau binnen de muren van de Mondriaanstichting blijkt niet gelukkig. De Raad voor Cultuur heeft ons inziens echter terecht aangegeven dat er nog wel degelijk een taak is weggelegd in het begeleiden en ondersteunen van (voorbeeld)opdrachten. In de discussie over de taken van het Praktijkbureau en een mogelijk nieuwe invulling daarvan wil het Noorden graag een rol spelen. Onze ambitie is om het opdrachtenbeleid in het Noorden duidelijk te profileren en de taak die de eigen centra voor beeldende kunst en andere begeleidende instanties hierbij kunnen vervullen moet zich ontwikkelen van ondersteunend naar entame-rend en begeleidend.

De noordelijke centra voor beeldende kunst oriënteren zich gezamenlijk op de mogelijkheden voor digitalisering van de kunstenaarsdocumentatie. Dit zal zowel richting publiek als voor de kunstenaars een belangrijke uitbreiding van de dienstverlening betekenen. Bovendien

is het voor de uitvoering van het opdrachtenbeleid onontbeerlijk. De drie CBK's hebben ieder een eigen ontstaansgeschiedenis en verenigen diverse functies binnen hun behuizing, maar ze hebben in grote lijnen hetzelfde doel. Ze bieden voorzieningen voor lokale kunstenaars en vormgevers, een laagdrempelige expositiezaal en zijn een informatiepunt voor een breed publiek. Wij willen de onderlinge samenwerking in de toekomst verder aanmoedigen.

3.2 Monumentenzorg

Het Noorden is rijk bedeed met monumenten, zowel in de stedelijke centra als op het platteland. In de hoofdsteden zijn in de afgelopen periode grootschalige projecten gestart, onder de titel 'Binnenstad Beter' in Groningen en 'Binnenstad, Nieuwe Stad' in Leeuwarden. Beide projecten zijn erop gericht om een kwaliteitsslag te maken in de historische binnenstadsgebieden, waarbij de monumentenzorg wordt verbonden aan andere functies van de binnenstad: economische bedrijvigheid, stadsvernieuwing, toerisme en culturele podia. Beide steden verrichten hier grote inspanningen.

Ook in het monumentenbeleid op het platteland zoeken we dergelijke verbindingen. Bovendien zou de relatie tussen stad en platteland beter tot zijn recht kunnen komen door arrangementen, waarin zowel stedelijke monumenten als monumenten op het platteland aan bod komen. Wij komen hier in ons vijfde hoofdstuk op terug.

Op het gebied van de monumentenzorg en de archeologie is in samenwerking met het rijk, gestart met oprichting van een steunpuntennetwerk monumentenzorg. Deze ontwikkeling begint nu meer vorm te krijgen. In alle drie de provincies is nu sprake van een steunpunt. Daar waar zinvol en wenselijk worden zelfs verbredingen gemaakt naar aanpalende of verwante invalshoeken zoals welstandszorg, regionale geschiedenis en het museumconsulentschap. De concretisering van deze steunpunten willen wij in onderlinge samenwerking met het rijk en de regio verder gestalte geven.

Culturele festivals hebben in Nederland een bewogen geschiedenis. Waren zij vijftien jaar geleden het presentatiepodium voor de voorhoede die zich nog geen plaats in de vaste cultuurpaleizen had weten te veroveren, tegenwoordig zijn juist de festivals een *instituut* geworden. Ze kunnen gekarakteriseerd worden als succesvolle afdrukpunten van cultuur. Festivals trekken een breed publiek, dat veel meer een afspiegeling van de bevolking vormt dan het publiek van de gevestigde cultuurinstellingen. Zeker voor jongere en allochtone cultuurconsumenten blijken festivals een grote aantrekkingskracht te hebben. Juist het wisselende en tijdelijke karakter van de festivals trekt de bezoekers er ieder jaar weer naartoe. Daarmee is niet gezegd dat festivals zich inhoudelijk alleen maar op de *mainstream* richten. Nog steeds vormen festivals de plek waar kunstenaars, los van de beperkingen van schouwburg of tentoonstellingszaal, ideeën kunnen uitproberen. Ook vindt er binnen festivals regelmatig samenwerking plaats tussen (inter)nationaal opererende kunstenaars en de lokaal georganiseerde (amateur)-sector. Het productiepotentieel van het Noorden wordt daarmee sterk vergroot. Festivals hebben daarom een tweeledige functie gekregen. Zij zijn van belang bij de ontwikkeling van culturele producten en voor het aantrekken van grote en multiculturele publieksgroepen.

Wij vinden festivals een welkome aanvulling op het bestaande cultuuraanbod in het Noorden. Juist in een dunbevolkt gebied waar niet op iedere plek een volledig aanbod gerealiseerd kan worden, bieden regelmatig terugkerende festivals de kans toch een volwaardig aanbod te creëren. De noordelijke provinciale overheden zetten daarom in op een verdere uitbouw van de festivalstructuur in het Noorden. Bij de ontwikkeling van nieuwe festivals wordt aangehaakt bij regionale cultuurhistorische aspecten, waarbij zeker ook aandacht moet uitgaan naar de inbreng van andere culturen. Financiering hiervan blijft mede de verantwoordelijkheid van de lokale overheden. Bij de financiering van structurele voorzieningen voor festivals - denk aan verharding van terreinen en de aanleg van parkeergelegenheden - zal uit regionale stimuleringsfondsen als het ISP worden geput. Verder willen wij bij de festivals met een grote uitstraling een uitbouw van de activiteiten naar andere delen van het Noorden mogelijk maken.

Naast de lokale festivals bestaat in het Noorden op dit moment een aantal festivals die van boven-regionaal belang zijn. Sommige van deze festivals worden al door de rijksoverheid mede gefinancierd, andere willen wij daarvoor in aanmerking laten komen. Deze festivals zien wij als de top in de noordelijke festivalinfrastructuur. Zij zijn van groot belang voor zowel het bereiken van grote publieksgroepen uit de regio zelf, als voor het aantrekken van bezoekers van buiten de regio. Om de festivals te selecteren die tot de toplaag behoren, hebben wij zes criteria gehanteerd:

professionele organisatie,
 structurele subsidie,
 (inter)nationale uitstraling of in beginsel de potentie daartoe,
 regionale uitstraling,
 ontwikkeling,
 onderscheidend vermogen (*d.w.z. wordt er een 'niche' in de landelijke markt bediend*).

Van de festivals op de volgende pagina zijn wij van mening dat ze aan deze criteria voldoen, of in de nabije toekomst zullen voldoen:

Noorderslag festival nieuw Nederlands peil in popmuziek	(G)
Eurosonic Europese popmanifestatie	(G)
Fotomanifestatie Noorderlicht	(G)
Noorderzon theater- en muziekfestival	(G)
Internationaal Poppenspeelfestival	(D)
Full Colourfestival/Festival Etnische Minderheden	(D)
Festival Vrouwenfilms	(D)
Muzem! festival streektaalmuziek	(D)
Oerol openluchtfestival Terschelling	(F)
Opera Spanga	(F)
Noordelijk Filmfestival inclusief amateur videofestival	(F+L)
Sirkus Ljouwert multidisciplinair festival	(F+L)

(G) = Groningen (gemeente en provincie)

(D) = Drenthe

(F) = Fryslân

(F+L) = Fryslân en gemeente Leeuwarden

Deze festivals zouden ook door de landelijke overheid ondersteund moeten worden. Voor de festivals Oerol en Noorderzon geldt dat zij op dit moment al rijksondersteuning ontvangen. Beide festivals functioneren op een internationaal niveau, vooral waar het hun eigen productie-activiteiten betreft, maar er wordt ook gewerkt met regionaal talent. Zo zijn de opkomst van kunstenaars(groepen) als Vrouw Holland en Sjoerd Wagenaar met de festivals verbonden evenals activiteiten van Tryater. De structurele productiepoet van de festivals wordt echter steeds kostbaarder. Wij stellen voor de structurele ondersteuning van beide festivals uit te breiden om een (eventuele gezamenlijke) verdere ontwikkeling van hun productie-functie mogelijk te maken.

In onze inleiding hebben wij geformuleerd dat de bevolking van het Noorden en bezoekers van daarbuiten maximaal moeten kunnen participeren in de culturele infrastructuur. Juist door de eigenheid van het gebied, het plattelandskarakter met als gevolg de kleinschaligheid van activiteiten en organisaties en de beperkte financiële armslag van de culturele instellingen, blijkt dit moeilijk. Geconstateerd kan worden dat instellingen nog onvoldoende op een professionele en noordelijke schaal functioneren. Ook de samenwerking en communicatie tussen culturele (aanbodgericht) en toeristische (marktgericht) organisaties staat nog in de kinderschoenen. Deze problematiek is ook verwoord in het, in opdracht van de ministeries van OC&W en EZ uitgevoerde, onderzoek over cultuurtoerisme in de periode 1990-2000 in de twaalf provincies.

Naar onze mening is er winst te boeken door het verder ontwikkelen van het cultureel ondernemerschap bij de noordelijke culturele instellingen. Met deze term bedoelen wij een professionele manier van omgaan met culturele waarden zodat zij op een aansprekende wijze bij een zo groot mogelijk publiek onder de aandacht worden gebracht. Sommige van onze instellingen beschikken over de kennis en vaardigheden om dit cultureel ondernemerschap professioneel vorm te geven, maar vele niet. Het koppelen van de ervaring van de toeristische sector aan de culturele instellingen kan soms uitkomst bieden. Het beleid dat door de provinciale VVV's is ingezet voor het vergroten van de overnachtingsmogelijkheden op unieke locaties (stadslogementen, overnachtingsmogelijkheden in monumentale woonhuizen e.a.) is in onze visie een goed voorbeeld. Onze ambitie is om dit cultureel ondernemerschap uit te bouwen. De overheden kunnen hierin zelf een rol vervullen, op sommige punten dient het te worden uitbesteed.

Voor de periode 2001-2004 willen wij zelf aan de volgende taken invulling geven:

- Verbeteren communicatie tussen overheden, culturele en toeristische organisaties.
- Het optimaliseren van de museale infrastructuur. Hierbij wordt gedacht aan samenwerking van museumconsulenten en de kwaliteitsnormering van musea, zoals in hoofdstuk twee is aangegeven.
- Het versterken van het archeologisch erfgoed, zoals het inrichten van informatiecentra voor essen, hunebedden, terpen en wierden, hetgeen eveneens in het tweede hoofdstuk van deze nota is verwoord.
- Onderzoeken van mogelijke koppeling van attracties in culturele (fiets)routes, het opzetten van een centraal informatiepunt voor de regio en een centraal systeem van ticketing.

De volgende taken overwegen wij (verder)uit te besteden:

- Uitbreiding van overnachtingsmogelijkheden in historisch waardevolle gebouwen (mede tot behoud van die gebouwen). Deze taak ligt nu al voor een belangrijk deel bij de provinciale VVV's.
- Het koppelen van kleinschalige culturele activiteiten aan toeristische arrangementen, zodat volwaardige cultuurtoeristische producten ontstaan; de programmering van festivals en culturele manifestaties kan hier nauw mee samenhangen.
- De promotie van het culturele aanbod van het Noorden naar de rest van het land.

Wij zullen onderzoeken of deze taken kunnen worden ondergebracht bij de samenwerkende provinciale VVV's (het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme), die daartoe een aparte afdeling cultuur kunnen koppelen aan hun huidige cultuurtoeristische inspanningen. Deze afdeling dient dan intensief samen te werken met de VVV's van de steden Groningen en Leeuwarden en heeft tot taak de samenwerking tussen culturele instellingen onderling en tussen de culturele en toeristische sector in het Noorden te versterken. Met de koppeling van culturele en toeristische promotionele activiteiten zijn goede ervaringen opgedaan bij de SPL/VVV, een fusie van de Stichting Promotie Leeuwarden en de VVV Leeuwarden. De nog nader uit te werken structuur zou een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de rijksoverheid en de noordelijke overheden moeten zijn.

De bestaande culturele infrastructuur van het Noorden is in de voorgaande hoofdstukken slechts zijdelings aan bod gekomen. Duidelijk zal zijn dat deze infrastructuur de basis vormt voor onze culturele ambities. Wij gaan er dan ook van uit dat deze basisstructuur behouden blijft en streven hierbij naar meer onderlinge samenhang en professionaliteit.

Hieronder geven we een overzicht van de culturele infrastructuur in het Noorden waarin de rijksoverheid en de noordelijke overheden gezamenlijk investeren. Indeling van de hier genoemde instellingen bij de basisvoorzieningen wil niet zeggen dat het bedrag van de rijks-subsidie ongewijzigd kan blijven. Beleidswijziging bij enkele instellingen maken verhoging van het subsidiebedrag noodzakelijk zodat zij hun plek in het geheel optimaal kunnen vervullen. Daarom zullen we voor sommige instellingen meer ondersteuning van het rijk vragen, maar we willen daar ook zelf gelden voor vrijmaken.

Kunstvakonderwijs Het belang van behoud van de kunstvakopleidingen voor het Noorden kunnen we niet genoeg benadrukken! Het kunstvakonderwijs is in het Noorden immers schaars. In de stad Groningen hebben we binnen de faculteit Kunsten van de Hanzehogeschool het conservatorium (gerelateerd aan de tweede fase in Den Haag) en Academie Minerva (met een eigen tweede fase en een opleiding nieuwe media). Van de academie voor bouwkunst in Rotterdam is een dependance in Groningen gevestigd. Daarnaast bestaan er in Leeuwarden de lerarenopleidingen drama en vormgeving. De opleiding voor dramadocenten is het enige noordelijke 'alternatief' voor de theater kunstvakopleiding.

De kunstvakopleidingen maken een wezenlijk onderdeel uit van de culturele infrastructuur van ons landsdeel. De uitstraling die van de opleidingen uitgaat naar het Noorden in de vorm van manifestaties, concerten en voorstellingen en in de vorm van de deelname van docenten en studenten van de opleidingen in (amateur)orkesten, kunstenaarskringen, etcetera vormt een vitale verrijking van het kunstleven in het Noorden. De noordelijke overheden dragen zelf in de vorm van incidentele subsidies fors bij aan dergelijke activiteiten. Het behoud van deze kunstvakopleidingen is voor het Noorden dan ook van vitaal belang. De taakstellende bezuiniging van f 25 miljoen roept in het veld de vrees op voor een drastische herschikking en inkrimping. Wij vinden dat deze bezuinigingen ongedaan gemaakt moeten worden. We bepleiten het Noorden als een afzonderlijke regio te zien in het aanbod van kunstvakopleidingen.

Het Noord Nederlands Orkest (*NNO*) vormt de basis in het symfonisch muziekaanbod in het Noorden. Met de aanstelling van Viktor Liberman heeft het orkest een hoog artistiek niveau bereikt. Ook weet het orkest een steeds groter publiek aan zich te binden. Om een maximale spreiding van het muziekaanbod in het Noorden te bewerkstelligen heeft het NNO een plan ontwikkeld voor een ensemble-structuur, naast het groot symfonisch aanbod. Met kleine ensembles worden nu 12 steden in het Noorden bediend met een concertserie. Hiermee wordt de gewenste spreiding van klassieke concerten optimaal verwezenlijkt.

Het Noord Nederlands Toncel (*NNT*) is onder leiding van Evert de Jager uitgegroeid tot een landelijk succesvol theatergezelschap. Het NNT presenteert zowel een bijzonder aanbod van aansprekende grote zaalproducties als bijzondere ensceneringen in een eigen vlakke vloertheater. Koos Terpstra is als nieuwe artistiek leider aangesteld met de opdracht deze lijn van het NNT voort te zetten. Op basis van zijn eerdere werk verwachten wij dat Terpstra hieraan als artistiek leider en als regisseur een waardevolle en prikkelende verdieping zal geven. Wij zien het NNT graag een meer noordelijke spreiding van het kleinschalige, vlakke vloeraanbod nastreven. Dit betekent namelijk een interessante aanvulling op het bestaande (landelijke) aanbod in onze regionale theaters.

Noord Nederlandse Dans/Galili Dance is in 1998 van start gegaan met een goed ontvangen schouwburgvoorstelling. Itzik Galili geeft blijk van veel samenwerkingsgezindheid en daarom verwachten wij dat Galili en zijn gezelschap in staat zullen zijn als katalysator voor de ontwikkeling van de dans in het Noorden op te treden. Reeds bij aanvang van het gezelschap is overduidelijk gesteld, door onder andere de Raad voor Cultuur, dat het subsidiebudget van f 1.100.000,- onvoldoende is om op termijn de doelstellingen voor het gezelschap te kunnen realiseren. Wij achten een verhoging van de rijkssubsidie tot het niveau van destijds Reflex minimaal wenselijk.

Theater De Citadel maakt nog steeds de verwachtingen waar en produceert wonderschone voorstellingen voor de jeugd, zowel op locatie als met reisvoorstellingen voor de scholen in het Noorden. Al in 1996 pleitte de Raad voor Cultuur voor een verhoging van het subsidiebudget. Hiermee kan De Citadel de educatieve poot van het gezelschap uitbouwen en de professionaliteit en het aantal voorstellingen verder ontwikkelen.

Vooropleiding Theater Jongeren die zich op een professionele manier willen richten op theater kunnen in Noord-Nederland alleen bij de Vooropleiding terecht omdat er geen toneelschool is gevestigd in ons landsdeel. De provinciale jeugdtheaterscholen richten zich op een kwalitatief lager niveau dan de Vooropleiding. De Vooropleiding Theater is derhalve onmisbaar voor het Noorden. Wij nemen afstand van de discussie over de plaats van de Vooropleiding als opleidingsinstituut of theatergezelschap. De Vooropleiding verenigt beide aspecten in zich en daarin schuilt ook haar unieke waarde. De nieuwe artistiek leider, Richard Gonlag, heeft de ambitie uitgesproken het voorstellingsaspect nadrukkelijker uit te willen bouwen in de komende jaren. Hiermee raakt de Vooropleiding ook aan een belangrijke doelstelling van theater voor en door jongeren. De Vooropleiding wil zich hiermee uitdrukkelijk ook landelijk presenteren. Wij pleiten minimaal voor behoud van de rijkssubsidie.

Grand Theatre heeft een landelijke positie en maakt een belangwekkende internationale ontwikkeling door. In de stad Groningen heeft het Grand Theatre zich langzamerhand ontwikkeld tot het podium van de avant-garde podiumkunst. Het Grand Theatre werkt daarbij samen met andere instellingen zoals Stichting Prime en Stichting Jazz. De noordelijke betekenis van het Grand Theatre uit zich onder meer in twee aspecten: de voorstellingenseries GT Grandioos en de facilitaire ondersteuning van festivals en theaterinitiatieven buiten de stad Groningen.

Tryater en Tryater Jeugd Tryater werkt met in het Fries vertaald wereldrepertoire en met oorspronkelijk Friese stukken. De schaal van de producties is wisselend en de vorm is al even divers. Tryater bedient het publiek zowel met series in grote zalen van Fryslân als tot in de kleinste uithoeken en kleinste podia. Tryater treedt daarnaast op heel verschillende plaatsen op door gebruik te maken van sportzalen, een tent of een schip. Zelfs megaproducties als ABE! heeft Tryater op zijn repertoire staan. Artistiek leider Jos Thie weet met al deze diversiteit het onderste uit de kan te halen zowel wat de inhoudelijke keuzes betreft als het voortdurend aanboren van nieuw publiek. Behalve de voorstellingen voor volwassenen maakt Tryater Jeugd specifiek jeugdtheater in het Fries en het Nederlands. De drie noordelijke provincies vormen het speelgebied voor dit jeugdtheater.

Oerol In de bijna 20 jaar van haar bestaan heeft Oerol internationale bekendheid verworven. Oerol is een begrip voor theaterliefhebbers. Het is een productiefestival waar theatermakers de onuitputtelijke mogelijkheden van een podium op zee benutten. Oerol op Terschelling biedt zoveel mogelijkheden voor locatietheater dat er op dit terrein sprake is van een Nederlands expertisecentrum bij uitstek. Gedacht kan worden aan een uitbouw naar een theaterwerkplaats voor locatietheater.

Noorderzon wordt sinds 1997 meerjarig gesubsidieerd door het rijk. Het budget is gerelateerd aan de toenmalige subsidieaanvragen van het festival bij het Fonds voor de Podiumkunsten. Inmiddels heeft de (inter)nationale productiepool zich verder ontwikkeld tot een belangrijke pijler van het festival. Festivals als Noorderzon rechtvaardigen de ontwikkeling van een eigen aanbod. Deze festivals zijn langzamerhand aanvullende reguliere podia in de culturele infrastructuur in Nederland (en het Noorden) met een eigen breed publiek, deels complementair aan het publiek van de schouwburgen en theaters. Een structurele verhoging van het productiebudget door het rijk ligt in de rede.

Poëziemanifestatie Doe Maar Dicht Maar is begonnen als een regionaal initiatief, maar is uitgegroeid tot een landelijk opererende stichting. De meerjarige rijkssubsidie voor 1997-2000 heeft bijgedragen aan de professionalisering van de organisatie en de groei in landelijke deelname. De manifestatie voorziet in een grote behoefte van het onderwijs.

Literatuurmanifestatie Winterschrift heeft zich ook de afgelopen jaren geprofileerd als landelijke literatuurmanifestatie met een divers programma variërend van zuiver literaire bijeenkomsten tot publieksvriendelijke en doelgroepgerichte onderdelen. De Stadsschouwburg Groningen als locatie voor de meerdaagse manifestatie onderstreept dat brede aanbod nog eens. De aanwezigheid van (inter)nationale gastschrijvers blijft noodzakelijk om de manifestatie voldoende aantrekkingskracht te geven.

Het Internationaal Choreografen Concours van Stichting Groningen Dansstad is een tweejaarlijkse manifestatie die wordt uitgebreid met een prijswinnaarsprogramma in de tussenliggende jaren. Voor de organisatie zoekt de stichting aansluiting bij het NND/Galili Dance en de Stadsschouwburg Groningen. Om de impact en de naam van het concours te verstevigen bouwt de stichting aan een internationaal netwerk. Via dit netwerk verwacht de stichting de kwaliteit van deelnemers aan het concours te verhogen. Door uitbreiding van de formule en parallel daarmee de verblijfsduur van de choreografen in Groningen, werkt de stichting ook aan het vergroten van de meerwaarde van de deelnemers.

Stichting Prime is in 1993 aangewezen als een van vijf landelijke kernpodia voor Nieuwe Muziek, subsidietechnisch gelieerd aan stichting Gaudeamus. Prime verzorgt een bijzonder aanbod van concerten en jaarlijkse festivals in de stad Groningen en streeft naar verbetering van het klimaat voor de Nieuwe Muziek in het Noorden. De stichting werkt hierbij samen met het muziekcentrum De Oosterpoort, het Grand Theatre, het Groninger Museum en de faculteit der Kunsten (Conservatorium en Academie Minerva). Het accent is hierbij voornamelijk op de combinatie van Nieuwe Muziek en Nieuwe Media komen te liggen. Prime werkt aan een plan om ook elders in het Noorden projecten te realiseren.

In het Keramiekmuseum het Princessehof zijn omvangrijke en unieke collecties keramische objecten van internationaal belang bijeengebracht. Het museum wordt merendeels door het rijk gesubsidieerd. Momenteel is het Princessehof nog een onderdeel van de gemeentelijke organisatie, maar het museum bereidt zich voor op verzelfstandiging en gelijktijdige fusie met het Fries Museum per 1 januari 2000. Aldus ontstaat één grote museumcombinatie die de bijzondere identiteit van het Princessehof, zijn wetenschappelijke functie en museaal-educatieve potenties in de komende eeuw met toegenomen kracht op eigentijdse wijze voor het voetlicht zal kunnen brengen.

De culturele ambities van het Noorden voor de periode 2001-2004 op een rij:

Jongeren en cultuur

1. Continuering van het cultuureducatiebeleid waarbij meer aandacht komt voor de verankering van de educatie in het onderwijs.
2. Vergroting van het noordelijke jeugdtheateraanbod door een verhoging van de rijkssubsidie voor Tryater Jeugd en Theater De Citadel.
3. Onderzoek naar de mogelijkheden om de distributie van succesvolle (jeugd)theatervoorstellingen in het Noorden te bevorderen.
4. Continuering van de rijkssubsidie voor de Vooropleiding Theater in Groningen en rijks-subsidiëring voor 'n Meeuw in Leeuwarden.
5. Overleg over de financiering van de jeugdorkesten in het Noorden.

Ontsluiting cultureel erfgoed

6. Noord-Nederland als proeftuin voor de digitale ontsluiting van het cultureel erfgoed en de samenwerking tussen archieven, bibliotheken en musea.
7. Ondersteuning van de noordelijke musea door een team van experts na de eerste fase van de landelijke Museumregistratie in het Noorden.
8. Uitbreiding van het Nationaal Informatiecentrum voor Hunebedden in Borger en de opzet van een Nationaal Informatiecentrum voor essen (in Orvelte) en wierden en terpen (in het Lauwersland).
9. Actievere rol van de regionale media bij het in beeld brengen en stimuleren van culturele activiteiten.
10. Erkenning van het Nedersaksisch als streektaal onder hoofdstuk III van het Europees Handvest voor Minderheidstalen.

Openbare ruimte

11. Rijkssteun voor het beeldende-kunstklimaat in het Noorden gericht op intensivering van het opdrachtenbeleid waarbij de inrichting van de openbare ruimte centraal staat.
12. Profilering van het opdrachtenbeleid in het Noorden.
13. Meer samenwerking tussen de drie noordelijke Centra voor Beeldende Kunst.
14. Ontwikkeling van de regionale steunpunten monumentenzorg.

Ontwikkeling noordelijke festivalstructuur

15. Verdere uitbouw van de noordelijke festivalstructuur als aanvulling op het 'vaste' culturele aanbod in het Noorden.
16. Landelijke financiering voor de volgende noordelijke festivals: Noorderslag, Eurosonic, Fotomanifestatie Noorderlicht, Noorderzon, Internationaal Poppenspeelfestival, Full Colourfestival/Festival Etnische Minderheden, Festival Vrouwenfilms, Muzem!, Oerol, Opera Spanga, Noordelijk Filmfestival en Sirkus Ljouwert.
17. Verhoging van het subsidiebedrag voor Oerol en Noorderzon om een (eventueel gezamenlijke) ontwikkeling van hun productiefunctie mogelijk te maken.

Cultureel ondernemerschap

18. Uitbouw van het cultureel ondernemerschap in het Noorden door de ontwikkeling van het cultuurtoeristisch aanbod.
19. Verbetering van de communicatie tussen overheden, culturele en toeristische organisaties.
20. Onderzoek naar de mogelijkheden om een culturele taak toe te voegen aan de touristische werkzaamheden van de samenwerkende provinciale VVV's.